

# **FÖLDRAJZ**

TANTERV

**7-8. évfolyam**

---

# BEVEZETÉS

A NAT 2003 elfogadott dokumentumai alapján a Földünk és környezetünk műveltségi terület célkitűzéseinek, fejlesztési feladatainak megvalósítása az 5. évfolyamon kezdődik. Tartalmi és képességfejlesztési alapozása az Ember a természetben műveltségi területen történik – az alsó tagozatban. A későbbiekben is szoros a kapcsolat közöttük, de a 7. évfolyamtól kezdve a Földünk és környezetünk egyre több szállal kötődik az Ember a társadalomban című műveltségi területhez is.

## A tantárgy legfontosabb pedagógiai elképzelései

A Földünk és környezetünk műveltségi terület tantárgyaként megjelenő földrajz kiemelt fejlesztési elképzelései főként természettudományi és társadalomtudományi ismereteket integráló jellegéből adódnak. Ezért:

- a) az Ember a természetben műveltségi területtel szoros kapcsolatban tartalmilag alapozza a tanulók természettudományos világképét, gondolkodását és szemléletmódját.
- b) A természeti és társadalmi-gazdasági-környezeti folyamatok összefüggéseinek feltárásával, valamint napjaink eseményeinek összekapcsolásával segíti a tanulók:
  - **földrajzi, környezeti gondolkodásának,**
  - **helyi, regionális, globális szemléletének,**
  - **a környezetért felelős magatartásának alakítását.**
- c) A természettudományok és társadalomtudományok vizsgálódási módszereinek folyamatos alkalmaztatásával fejleszti a tanulók azon képességeit, amelyekkel tájékozódni tudnak szűkebb és tágabb környezetük jellemzői között – megszerzett ismereteik integrálásával.  
Alakítja kommunikációs, narratív, döntési, szabálykövető, lényegkiemelő, problémamegoldó, kritikai, a komplex információk feldolgozásával kapcsolatos, együttműködési, életvezetési képességeiket – **kulcskompetenciáik rendszerének elemeit és végül ezek kompetencia-térképpé szerveződését.**
- d) A tantárgy tartalmával, az általa közvetített értékek, az alapvető követelmények és az erre épülő tanulói tevékenységek megszervezésével együttesen szolgálja a tanulók társadalmi-állampolgári, cselekvési kompetenciáinak alakítását: **személyiségük komplex fejlesztését.**  
Formálja önismeretüket, együttműködési készségüket, akaratukat; **segítve a felnőtt lét szerepeire való felkészülésüket.**

## A tantárgy legfontosabb fejlesztési feladatai a képzési szakaszokban

A kulcskompetenciákkal kapcsolatos alapkészségek fejlesztése.

A földrajzi-környezeti tartalmú információk értelmezése és feldolgozása – növekvő önállósággal, egyénileg és csoportosan.

Az ismert tér fokozatos kitágítása: a kontinensek megismertetésével a fontosabb földrajzi-környezeti jelenségek, folyamatok, erőforrások, valamint környezeti problémák térbeli elhelyezésével.

A természeti és társadalmi környezet folyamatos változásaiban megnyilvánuló alapvető törvényszerűségek megismertetése. A folyamatok kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások nyomon követése. A környezetkárosító hatások felismertetése és a következményeik csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékeltetése.

Magyarország földjének, a magyar gazdaság helyzetének és főként európai kapcsolatrendszerének megismertetése a hazához való kötődés megerősítésének érdekében.

## A tantárgy céljai

A természeti és társadalmi folyamatokban való tájékozódás kapcsán megismertetni a tanulókat a szűkebb és tágabb környezetük természeti és társadalmi-gazdasági, valamint környezeti jellemzőivel.

---

## A földrajzi-környezeti gondolkodás fejlesztése

- az általános természeti-társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, tények, folyamatok vizsgálatával; térbeli és időbeli változásaik feltárásával,
- a vizsgálódásokat követő általánosításokkal, szintetizálással, az összefüggések felismertetésével, rendszerbe helyezésével, analóg példák keresésével,
- a kölcsönhatások és következményeik megábrázolásával,
- a természettudományok és a társadalomtudományok vizsgálódási módszereinek alkalmaztatásával,
- a történeti-földrajzi szemlélet formálásával,
- a kontinensekre, országcsoportokra, országokra, tipikus tájakra jellemző földrajzi kép kialakításával,
- a termelés eltérő lehetőségeinek, módjainak és teljesítményeinek összehasonlításával,
- a más népek, nemzetiségek, kultúrák, életformák iránti érdeklődés, a tisztelet felkeltésével, a humanista értékrend alakításával,
- a haza földrajzában való tájékozottság bővítésével, a nemzeti azonosságtudat formálásával,
- a sokoldalú és differenciált, a tanulókhöz alkalmazkodó tanítási és tanulási eljárások megvalósításával,
- az információhordozókhoz és az információforrásokhoz való hozzájutás biztosításával,
- a felelős állampolgári szerep, a környezetért felelős magatartás motivációjának erősítésével.

## Értékelési elvek

Alapvető cél annak vizsgálata, rendelkezik-e a tanuló kellő kompetenciával: hogyan fejlődik tudásának, képességeinek, készségeinek rendszere a földrajz tantárgy által közvetített értékek elsajátításával.

Az egyénre szabott tanulási módszerek ugyancsak az egyénre szóló, sajátos értékelési rendszert kívánnak. Ezért kiemelt értékelési elv annak figyelemmel kísérése, hogy mennyit és mely követelmények teljesítésében fejlődött a tanuló önmagához, előző szintjéhez képest.

Az értékelésnek döntően a tevékenységek megnyilvánulásaira, az önálló munkavégzésre és az összefüggések meglátásának különböző szintjeire kell irányulnia – a fokozatosság elve és az életkorra jellemző pszichikus fejlődés figyelembe vételével.

## Értékelési szempontok

A tanuló:

- elsajátította-e a természettudományok és a társadalomtudományok alapvető vizsgálati módszereit?
- ismeri és tudja-e alkalmazni az önálló ismeretszerzés lépéseit?
- képes-e önálló megfigyelésre, kísérletezésre, eszközhasználatra, térképi mérésekre, számítások elvégzésére?
- milyen szinten képes a különféle szöveges és képi információk feldolgozására, földrajzi tartalmának kifejtésére?
- ismeri-e a legfontosabb földrajzi tényeket, jelenségeket, fogalmakat, folyamatokat?
- felismeri-e és tudja-e példákkal bizonyítani a tények, jelenségek közötti hasonlóságokat és különbségeket, oksági összefüggéseket, logikai kapcsolatokat?
- tud-e csoportosítani a megadott szempontok alapján, felismeri-e a csoportosítás szempontjait?
- képes-e a megszerzett ismereteket rugalmasan használni, alkalmazni a különféle földrajzi rendszerekben, új szituációkban és a gyakorlatban?
- hogyan tájékozódik a térképen? Milyen a térképhasználati szintje a szemléleti és a logikai térképolvasás területén?
- képes-e ismereteket szerezni ábrák, képek, tematikus térképek, adatsorok, metszetek, grafikonok, térképvázlatok elemzésével, illetve azok kiegészítésével, készítésével?
- tudja-e a természeti és a társadalmi folyamatok térbeli és időbeli változásait érzékelni, értelmezni, sorrendiségüket megállapítani, példákkal bizonyítani?
- felismeri-e a hazai, az európai és a világgazdasági társadalmi-gazdasági folyamatok összefüggéseit, tendenciáit?
- képes-e a környezet természet- és társadalom alkotta értékeinek felismerésére, sajátosságainak, mennyiségi és minőségi változásainak értékelésére?
- ismeri-e azokat a folyamatokat, amelyek globális környezeti válságjelenségekhez vezetnek?

- 
- felismeri-e a társadalmi-gazdasági modernizáció kedvező és kedvezőtlen társadalmi-gazdasági környezeti következményeit?
  - alá tudja-e példákkal támasztani a földrajzi környezet megóvásának szükségességét?
  - részévé vált-e személyiségének a környezettudatos magatartás és életvitel?
  - rendelkezik-e megfelelő jártassággal az adott témához illeszkedő információs anyagok és információ-hordozók kiválasztásában és alkalmazásában?
  - megfelelő-e kommunikációs képessége az önálló ismeretszerzéshez, az információk tartalmának megértéséhez és elemzéséhez, szelektív felhasználásához; az önálló vélemény kialakításához és annak kifejezéséhez, az érveléshez, a vitához?
  - milyen szinten használja a földrajz szaknyelvét?
  - hogyan fejlődött a tanulási technikája, megismerési, rögzítési és felidézési módszere?
  - képes-e információ- és adatgyűjtésre (pl. könyvtár, internet használatára), ezek feldolgozására; vázlat, feleletterv, kiselőadás, házi dolgozat készítésére; feladatlapok megoldására, önellenőrzésre?
  - igényévé, szokásává vált-e az önművelés, a társadalmi-gazdasági-környezeti aktualitások iránti érdeklődés, nyitottság?
  - képes-e azonosulni a földrajz által is közvetített értékekkel; hogyan nyilvánul ez meg szokásaiban, életmódjában, együttműködési készségében, személyiségében?

## **A tananyag elrendezése**

- 7. évfolyam:** Tájékozódás a földtörténeti időkben  
Az Európán kívüli kontinensek természeti és társadalomföldrajza  
É-, Ny-, D-, Kelet-Európa és Oroszország
- 8. évfolyam:** Közép-Európa természeti és társadalomföldrajza  
Magyarország természeti adottságai, társadalmi-gazdasági jellemzői

## 7. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 55,5

Heti óraszám: 1,5

| Témakörök                                              | Az órák felhasználása     |                     |                                                  |                |
|--------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------|--------------------------------------------------|----------------|
|                                                        | Új ismeretek elsajátítása | Ismétlés, gyakorlás | Helyi felhasználás, kiegészítő anyag, ellenőrzés | Összes óraszám |
| I. Tájékozódás a földtörténeti időkben                 | 3                         | –                   | –                                                | 3              |
| II. Európán kívüli kontinensek                         |                           |                     |                                                  |                |
| Afrika, Ausztrália, Antarktisz                         | 6                         | 1                   | 2                                                | 9              |
| Afrika                                                 | 7                         | 1                   | 2                                                | 10             |
| Ázsia                                                  | 8                         | 1                   | 2                                                | 11             |
| III. Európa (É-, Ny-, D-, Kelet-Európa) és Oroszország | 15                        | 2                   | 2                                                | 19             |
| Év eleji, év végi ismétlés                             | –                         | 3                   | –                                                | 3              |
| Összesen:                                              | <b>39</b>                 | <b>8</b>            | <b>8</b>                                         | <b>55</b>      |

### Célok:

- A tanulók világképének, földrajzi-környezeti gondolkodásának alapozása, meglévő ismereteik továbbfejlesztése, elmélyítése, differenciálása.
- A környezet kölcsönhatásaiban és a regionális kérdésekben való tájékozottság fejlesztése:
  - a kontinensek természetföldrajzi jellemzőinek megismertetésével,
  - a legjelentősebb országok, országcsoportok és tipikus tájai bemutatásával,
  - a természeti adottságok – települések – életmód – gazdaság összefüggéseinek vizsgálatával,
  - a társadalmi-gazdasági életben jelenlévő többirányú függőség bemutatásával,
  - a gazdasági körülmények, hagyományok és az adott helyen élő emberek gondolkodásmódja, világszemlélete közötti kapcsolatok felismertetésével.

A földi környezet értésén, ismeretén és a belső motivációkon alapuló környezettudatos magatartás, életmód alapozása.

A földrajzi-környezeti tudás folyamatos gyarapítására irányuló igény fejlesztése.

A kulcskompetenciákkal kapcsolatos alapkészségek alakítása.

Gyakorlottság a földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók kiválasztásában, az információk feldolgozásában egyénileg és csoportosan.

### I. Témakör: Tájékozódás a földtörténeti időkben

| Tartalom                               | Fejlesztési feladatok, tevékenységek                                                                                                             |
|----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A földtörténet időegységei, eseményei. | A földtörténeti múlt eseményeinek időrendbe helyezése.<br>A földtörténeti folyamatok időtartamának összehasonlítása a történelmi időszámítással. |

## II. Témakör: Európán kívüli kontinensek

| Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Fejlesztési feladatok, tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Afrika.</p> <p>Helyzete, népessége.</p> <p>Kialakulása, felszíne.</p> <p>Éghajlata, természetes növénytakarója, vizei.</p> <p>A trópusi Afrika mezőgazdasága.</p> <p>Ásványkincsek és hasznosításuk.</p> <p>Ausztrália, Óceánia.</p> <p>Sarkvidékek.</p> <p>Amerika.</p> <p>Fekvése, benépesülése, népessége.</p> <p>Kialakulása, felszíne.</p> <p>A természetföldrajzi övezetesség a kontinensen.</p> <p>Az USA.</p> <p>Mexikó.</p> <p>Brazília.</p> <p>Ázsia.</p> <p>Fekvése, népessége.</p> <p>Kialakulása, felszíne.</p> <p>Földrajzi övezetesség. Ázsiában.</p> <p>Kína.</p> <p>Japán.</p> <p>Dél-Ázsia.</p> <p>India.</p> <p>DK-Ázsia.</p> <p>DNy-Ázsia.</p> | <p>A jellegzetes földi képződmények, alapvető természeti és társadalmi jelenségek, folyamatok, összefüggések felismertetése az egyes kontinenseken.</p> <p>A természetföldrajzi és regionális társadalmi-gazdasági folyamatok egymásutániségának, időbeli fejlődésének bemutatása példákon.</p> <p>A földrészek, tipikus tájak, országok természeti és társadalmi jellemzőinek, kölcsönhatásainak, összefüggéseinek értelmezése.</p> <p>A gazdasági élet jelenségeinek, kölcsönhatásainak felismertetése.</p> <p>A társadalmi-gazdasági élet eseményei és az egyes országok fejlődése közötti kapcsolat megérttetése.</p> <p>Gazdasági mutatók összehasonlításával hasonlóságok, különbségek kiemelése.</p> <p>A népek természeti és gazdasági körülményei, hagyományai és a gondolkodásmódjuk, világszemléletük összefüggéseinek felismertetése.</p> <p>Az emberi tevékenységek okozta környezetkárosító folyamatok és megelőzésük, elhárításuk lehetőségeinek bemutatása.</p> <p>Példákkal alátámasztani a nemzetközi összefogás szükségességét.</p> <p>Tájékozódás a különböző méretarányú, tartalmú és tematikus földrajzi térképeken.</p> <p>Az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak ismerete, elhelyezése a térképen. Jellemzők megfogalmazása.</p> <p>Az egyéb földrajzi információhordozók kiválasztására, használatára való képesség alakítása.</p> |

## III. Témakör: Európa (É-, Ny-, D-, Kelet-Európa) és Oroszország

| Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Fejlesztési feladatok, tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Európa fekvése, felosztása, népessége.</p> <p>A kontinens természetföldrajzi képe.</p> <p>Az Európai Unió általános jellemzői.</p> <p>Észak-Európa országainak hasonló és eltérő társadalomföldrajzi képe.</p> <p>Franciaország.</p> <p>Nagy-Britannia, Egyesült Királyság.</p> <p>Átalakuló ipari körzetek Ny-Európában.</p> <p>Dél-Európa országainak társadalomföldrajzi képe.</p> <p>Olaszország.</p> <p>Spanyolország.</p> <p>A Balkán-térség földrajzi adottságai.</p> <p>Horvátország, Szerbia és Montenegró.</p> <p>Kelet-Európa társadalomföldrajzi képe.</p> <p>Ukrajna.</p> <p>Oroszország – két kontinens országa.</p> | <p>Könyvtárhasználat, újságok, tájékoztató kiadványok felhasználása, adatgyűjtés az internetről.</p> <p>Vizsgálódás a föld- és környezettudományok szempontjai szerint: grafikonokkal, adatsorok elemzésével.</p> <p>A megfigyelések, ismeretek szóbeli megfogalmazása szakkifejezések használatával. Kifejezésük írásban, rajzban. Ábrázolásuk grafikus és egyszerű térképeken.</p> <p>Kiselőadások, leírások készítése, viták; tablók összeállítása.)</p> <p>Véleményalkotás a megfigyelések alapján.</p> <p>A környezetben történő események reális értékelése.</p> <p>Az országok megismeréséhez használatos algoritmusok kialakítása, bővítése.</p> <p>A speciális földrajzi adottságok megismertetéséhez: szempontok megadása, gyűjtőmunkák, elemzések készítése.</p> <p>Az újságok híreiben hazánk és a szomszédos országok társadalmi, gazdasági kapcsolatainak nyomon követése, példák keresése.</p> <p>Adatok ábrázolása, összehasonlítása.</p> |

---

## A tananyag feldolgozásához szükséges topográfiai fogalmak

*A kontinenseknél felsoroltak már nem szerepelnek az országoknál. A kiemelt országokat vastag betűk jelzik.*  
Eurázsiai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer

**Afrika:** Gibraltári-szoros, Guineai-öböl, Madagaszkár, Szuezi-csatorna, Vörös-tenger, Atlasz, Dél-afrikai-magasföld, Etióp-, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró-csoport, Kongó-medence, Szahara, Szudán.

Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kairó, Kongó, Niger, Nílus, Száhel-övezet, Viktória-tó, Zambézi, Tanganyika-tó.

**Ausztrália, Óceánia, sarkvidékek:** Antarktisz, Arktisz, Ausztrál-alföld, Murray, Nagy-Korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hg., Ny-ausztráliai-ösföld, Új-Guinea, Új-Zéland.

Ausztrál Államszövetség, Canberra, Melbourne, Sydney.

**Amerika:** Antillák, Észak-, Dél-, Közép-Amerika, Floridai-fsz., Golf-áramlás, Grönland, Hawaii-szigetek, Jeges-tenger, Kaliforniai-félsziget, Karib-szigetek, Labrador-félsziget, Latin-Amerika, Mexikói-öböl, Panama-csatorna.

Amazonas-medence, Andok, Appalache-hegység, Brazil-felföld, Guyanai-hegyvidék, Kanadai-ösföld, Kordillerák, Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Parana-alföld, Patagónia, Préri, Sziklás-hegység.

Amazonas, Colorado, Mississippi, Nagy-tavak, Parana, La Plata, Szent Lőrinc-folyó.

**Amerikai Egyesült Államok:** Alaszka, Washington, Chicago, New York, Houston, New Orleans, Los Angeles, San Francisco.

Argentína: Buenos Aires.

Kanada: Ottawa.

Kuba.

Venezuela.

**Mexikó:** Mexikóváros.

**Brazília:** Brazíliaváros, Sao Paulo, Rio de Janeiro.

**Ázsia:** É-, Belső-, K-, D-, DK-, DNy-Ázsia.

Arab-, Hindusztáni-, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Fülöp-szigetek, Japán-szigetek, Japán-tenger, Jeges-tenger.

Kaszipi-tenger, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Maláj-félsziget, Perzsa-öböl.

Altáj, Arab-ösföld, Csomolungma, Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Himalája,

Közép-szibériai-fennsík, Pamír, Tien-san, Urál.

Gobi, Hindusztáni-alföld, Kaszpi-mélyföld, Kínai-alföld, Mezopotámia-alföld, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Tibet.

Aral-tó, Jangce, Indus, Gangesz, Jenyiszej, Léna, Ob, Sárga-folyó, Tigris, Urál-folyó, Bajkál-tó.

**India:** Új-Delhi, Calcutta, Mumbai; Indonézia, Irak: Bagdad; Irán, Izrael,

**Japán:** Tokió, Oszaka.

**Kína:** Peking, Sanghaj, Kanton, Hongkong.

Koreai-Köztársaság: Szöul.

Szaud-Arábia, Szingapúr, Tajvan, Thaiföld, Törökország: Ankara, Isztambul.

**Európa:** Balti-tenger, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, Adriai-tenger, Jeges-tenger, La Manche.

Appennini-félsziget, Balkán-félsziget, Boszporusz, Brit-szigetek, Ciprus, Észak-atlanti-áramlás, Izland, Kréta, Pireneusi-félsziget, Skandináv-félsziget, Szicília.

Alpok, Appenninek, Balkán-hg., Balti-ösföld, Bretagne, Dinári-hg., Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Kárpátok, Kárpát-medencevidék, Kaukázus, Mont Blanc, Német-középhegység, Pennine-hg., Pireneusok, Skandináv-hg., Urál, Vezúv.

Donyec-medence, Germán-alföld, Holland-mélyföld, Kelet-európai-síkság, Mezeta, Lengyel-alföld, Londoni-medence, Párizsi-medence.

Dnyeper, Don, Duna, Elba, Ladoga-tó, Loire, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Temze, Urál folyó, Volga.

Észak-, Nyugat-, Dél-, Kelet-Európa, Közép-Európa.

## A fentiekén kívül, országoként

Albánia: Tirana, Belgium: Brüsszel. Bosznia-Hercegovina: Sarajevo. Bulgária: Szófia. Dánia: Koppenhága. Észtország. Fehéroroszország: Minszk. Finnország: Helsinki.

---

**Franciaország:** Lotaringia, Párizs, Marseille, Le Havre, Lyon, Strasbourg. Görögország: Athén. Hollandia: Amszterdam, Hága, Rotterdam.

**Horvátország:** Dalmácia, Száva, Zágráb, Dubrovnik, Fiume (Rijeka).

Írország: Dublin. Izland: Reykjavík. Lettország. Litvánia. Luxemburg. Macedónia: Skopje. Moldova: Chişinău.

**Nagy-Britannia Egyesült Királyság:** Anglia, Skócia, Wales, Észak-Írország, London, Birmingham, Glasgow, Manchester.

Norvégia: Osló.

**Olaszország:** Róma, Genova, Milánó, Nápoly, Torino, Vatikán, Velence.

**Oroszország:** Moszkva, Murmanszk, Novoszibirszk, Szentpétervár, Volgográd.

Portugália: Lisszabon.

**Spanyolország:** Madrid, Barcelona.

Svédország: Stockholm, Göteborg.

**Szerbia és Montenegro:** Podgorica, Vajdaság, Belgrád, Szabadka, Újvidék.

**Ukrajna:** ÉK-i Kárpátok, Kárpátalja, Kijev, Beregszász, Csap, Munkács, Odessza, Ungvár, Vereckei-hágó.

### **Követelmények a tanév végén**

A tanuló:

- ismerje a kontinensek fő természetföldrajzi vonásait. Tudja ezeket a fekvés, felszín, kialakulás és a földrajzi övezetesség összefüggésrendszerében vizsgálni,
- tudja értelmezni az egyes földrészek, tájak, országok természeti és társadalmi jellemzőinek összefüggéseit, kölcsönhatásait,
- ismerje a kontinensek, tipikus tájak és országok regionális sajátosságait, a közöttük lévő hasonlóságokat, különbségeket, kapcsolataik rendszerét,
- támassza alá példákkal a gazdasági élet jelenségeinek kölcsönhatásait,
- ismerjen a tanult térségben környezetkárosító folyamatokat, tevékenységeket és az elhárításukra (megelőzésükre) tett intézkedéseket,
- tudja használni a térképet információszerezésre a szemléleti- és tanári segítséggel az okfejtő térképolvasás szintjén,
- mutassa meg (jelölje be kontúrtérképen) a tanult topográfiai fogalmakat, kapcsolja hozzájuk jellemző földrajzi tartalmukat.

## 8. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 55,5

Heti óraszám: 1,5

| Témakörök                           | Az órák felhasználása     |                     |                                                  |                |
|-------------------------------------|---------------------------|---------------------|--------------------------------------------------|----------------|
|                                     | Új ismeretek elsajátítása | Ismétlés, gyakorlás | Helyi felhasználás, kiegészítő anyag, ellenőrzés | Összes óraszám |
| I. Közép-Európa                     | 11                        | 1                   | 1                                                | 13             |
| II. Hazánk a Kárpát-medencében      | 7                         | 1                   | 1                                                | 9              |
| III. Fejlődésünk társadalmi alapjai | 5                         | 1                   | 1                                                | 7              |
| IV. A hazai tájakon                 | 10                        | 1                   | 2                                                | 13             |
| V. A magyar gazdaság                | 7                         | 1                   | 1                                                | 9              |
| Év eleji, év végi ismétlés          | –                         | 4                   | –                                                | 4              |
| Összesen:                           | 40                        | 9                   | 6                                                | 55             |

### Célok:

- A tanulók világképének, környezeti gondolkodásának továbbfejlesztése Közép-Európa, a Kárpát-medence és Magyarország ismeretanyagának elsajátításával.
- A természeti- és társadalmi folyamatokban való tájékozottság bővítése az európai természeti, társadalmi, kulturális és tudományos értékek megismertetésével.
- A környezet kölcsönhatásaiban és a regionális kérdésekben való tájékozottság fejlesztése.
- A reális alapokon nyugvó nemzet- és Európa-tudat kialakítása, a hazához való kötődés formálása:
  - Közép-Európa és a Kárpát-medence természetföldrajzi- és társadalomföldrajzi összefüggéseinek megismertetésével,
  - a kontinensrészt legfontosabb országainak, tipikus tájainak tárgyalásával,
  - a különböző népek, nemzetiségek, társadalmi csoportok értékei, életmódja iránti érdeklődés, a mások tiszteletének kialakításával,
  - Magyarország kedvező és kedvezőtlen természeti adottságainak társadalmi-gazdasági lehetőségeinek, nemzeti értékeinek, a világban elfoglalt helyének bemutatásával.
- A tanulók környezetfeltő szemléletének, környezetet óvó magatartásának formálása a Kárpát-medence és a haza környezeti értékeinek megismertetésével – a közösségeik, országuk, régiójuk problémáinak megoldásában való részvétel szándékának felébresztésével – és az aktív részvétel készségeinek fejlesztésével.

### I. Témakör: Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalomföldrajza

| Tartalom                                                     | Fejlesztési feladatok, tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Közép-Európa természeti képe és társadalomföldrajzi vonásai. | Az egyes tájak, országok természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése.<br>Annak felismertetése – példákon keresztül –, hogy az egyes népek természeti és gazdasági körülményei, hagyományai hogyan befolyásolhatják gazdasági fejlődésüket, gondolkodás-módjukat.<br>A gazdasági élet jelenségeiben, folyamataiban megnyilvánuló kölcsönhatások felismertetése, egyszerű értelmezése. |
| Németország.<br>Lengyelország.                               | A társadalmi-gazdasági különbségek vizsgálata tematikus térképek, diagramok, adatok, adatsorok elemzésével. Gazdasági                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

| Tartalom                                                                                                                  | Fejlesztési feladatok, tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                          |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Csehország.<br>Az Alpok és az alpi országok.<br>Ausztria, Szlovénia.<br>A Kárpátok és országai:<br>Szlovákia,<br>Románia. | mutatók összehasonlítása.<br>Gyűjtőmunka az emberi tevékenységek által okozott környeztkárosító folyamatokról.<br>Tájékozódás a környeztkárosító hatások elhárítására irányuló nemzetközi erőfeszítésekről.<br>A topográfiai fogalmak elhelyezése körvonalas munkatérképeken. |

## II. Témakör: Hazánk a Kárpát-medencében

| Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Fejlesztési feladatok, tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Magyarország helyzete Európában és a Kárpát-medencében.<br>A földtörténeti múlt eseményei hazánk földjén.<br><br>Átmeneti jellegű éghajlat.<br><br>Vizek a mélyben és a felszínen.<br>Küzdelem a vizek ellen, harc a vizekért.<br><br>Erdős pusztából kultúrtáj.<br><br>Környezetünk állapota és védelme. | Magyarország földjének részletes megismertetése, kitekintéssel a Kárpát-medence egészére.<br>Eligazodás a földtörténeti múltban és magyarországi képződményeiben folyamatábrák, táblázatok, tematikus térképek felhasználásával.<br>Az időjárás és éghajlat elemeinek tanulmányozása tematikus térképeken, éghajlati diagramokon. Időjárási előrejelzések elemzése, következtetések.<br>A folyók jellemzőinek összevetése a domborzati térképekkel, a vízgyűjtő területek éghajlati adottságaival.<br>Gyűjtőmunka a vízgazdálkodással kapcsolatos tervekről, létesítményekről.<br>Környezetvédelmi felhívás, plakát készítése a környezetben található növény- és állatritkaságokról. Vizsgálatok, kísérletek végzése a talajalkotók kimutatására.<br>A közvetlen környezet víz-, levegő-, talajszennyező forrásainak felderítése, kiselőadás összeállítása a gyűjtött anyagból. |

## III. Témakör: Fejlődésünk társadalmi alapjai

| Tartalom                                                                                                                                     | Fejlesztési feladatok, tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Népesedési folyamatok.<br>A magyar népesség és elhelyezkedése.<br>Településhálózatunk:<br>– a falvak és tanyák,<br>– a városok.<br>Budapest. | A környezetben szerzett tapasztalatok, köznapi földrajzi-környezeti ismeretek megfogalmazása, valamint egyszerű társadalomtudományos magyarázata.<br>Települések alaprajzának vizsgálata.<br>Korfa értelmezése.<br>Statisztikai adatok feldolgozása, ábrázolása.<br>Eligazodás, válogatás tanári segítséggel a különböző információs anyagokból ezek gyűjteményeiben. |

## IV. Témakör: A hazai tájakon

| Tartalom                                                                                                                                                                         | Fejlesztési feladatok, tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Legnagyobb tájunk az Alföld.<br><br>Lössvidékek, hordalékkúpok, árterek és gazdaságuk.<br><br>A Kisalföld.<br>Az Alpokalja.<br>A Dunántúli-dombság.<br>A Dunántúli-középhegység. | A hazai tájakra vonatkozó földrajzi-környezeti tartalmú információk értelmezése és feldolgozása tanári irányítással, egyéni- leg és csoportosan:<br>– a lényeg kiemelése szövegből, összehasonlítások, az információk csoportosítása és rendszerezése,<br>– adatok, adatsorok, diagramok, ábrák elemzése,<br>– tények, szöveges információk ábrázolása,<br>– vázlat készítése,<br>– következtetések levonása,<br>– gyűjtemények, tablók összeállítása, |

| Tartalom                                          | Fejlesztési feladatok, tevékenységek                                                                                                                                                                    |
|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Az Északi-középhegység.<br><br>Nemzeti parkjaink. | – képek elemzése.<br><br>A hazai tájak természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése, bemutatása.<br>Riport készítése egy nemzeti parkról.<br>A hazához való kötődés érzelmeinek alakítása. |

## V. Témakör: A magyar gazdaság

| Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                        | Fejlesztési feladatok, tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A magyar nemzetgazdaság az Európai Unióban.<br>Az energiagazdaság.<br>A gépipar, a vegyipar.<br>A mezőgazdaság.<br>Az élelmiszergazdaság.<br>A közlekedés, szállítás.<br>Az idegenforgalom.<br><br>Külkereskedelmi kapcsolataink.<br><br>Régiók Magyarországon. | A gazdasági élet jelenségeiben, folyamataiban megnyilvánuló kölcsönhatások felismerése, egyszerű értelmezése.<br>A magyar gazdaság helyének, kapcsolatrendszerének megismerése, bemutatása.<br>Statisztikai adatok feldolgozása a gazdasági élet jellemzőinek, változási tendenciáinak előrejelzése.<br>A hazai társadalmi-gazdasági élet földrajzi jellegzetességeinek felismerése tanári irányítással aktualitások alapján.<br>Gazdasági adatok ábrázolása diagramokon, grafikonokon.<br>Az egyes hazai országrészek – régiók – hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékeltetése, azok okainak megkeresése.<br>A magyarországi védett természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti értékek megismerése, bemutatása tablókön.<br>Környezetünk problémáinak, hazai és regionális kapcsolatainak feltárása: szemelvények, adatok elemzésével, tömegkommunikációs források felhasználásával.<br>Leírások, beszámolók készítése a megfigyelésekről. |

## A tananyag feldolgozásához szükséges topográfiai fogalmak országoként

**Németország:** Germán-alföld, Német-középhegység, Rajna, Sváb–Bajor-medence, Duna, Elba, Rajna–Majna–Duna vízi út.

Berlin, Bonn, Bréma, Drezda, Duisburg, Frankfurt, Hamburg, Halle, Köln, Lipcse, München, Ruhr-vidék, Stuttgart.

**Lengyelország:** Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Visztula, Odera, Varsó, Gdańsk, Katowice, Krakó, Szilézia.

**Csehország:** Cseh-medence, Érchegység, Morva-medence, Szudéták, Elba, Moldva.

Prága, Brno, Karlovy Vary, Plzeň, Ostrava.

**Ausztria:** Bécsi-medence, Grazi-medence, Keleti-Alpok, Duna, Bécs, Burgenland, Graz, Linz, Salzburg.

**Horvátország:** Dinári-hg., Száva, Ljubjana, Eszék.

**Svájc:** Bern, Genf.

**Szlovákia:** Északnyugati-Kárpátok, Csallóköz, Magas-Tátra, Szlovák-érchegység, Duna, Vág, Pozsony, Kassa, Révkomárom.

**Szlovénia:** Keleti-Alpok, Karszt, Száva, Ljubjana.

**Románia:** Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Hargita, Kazán-szoros, Keleti-, Déli-Kárpátok, Moldova, Román-alföld, Duna, Körös, Maros, Olt, Szamos, Gyilkos-tó.

Bukarest, Arad, Brassó, Constanța, Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagyvárad, Ploiești, Székelyföld, Székelyudvarhely, Temesvár.

**Magyarország:** Balaton, Bodrog, Csepel-sziget, Dráva, Duna, Dunántúl, Dunakanyar, Fertő tó, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kárpát-medence, Kelet-Közép-Európa, Keleti-főcsatorna, Kis-Balaton, Körös, Margit-sziget, Maros, Mohácsi-sziget, Mura, Nyugati-főcsatorna, Rába, Sajó, Sió, Szamos, Szentendrei-sziget, Szigetköz, Tihanyi-fsz., Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Visegrádi-szoros, Zagyva, Zala.

**Alföld:** Tiszántúl, Duna–Tisza-köze, Mezőföld, Mátraalja, Bükkalja.

Bácskai-löszhát, Beregi-síkság, Bodroghöz, Dráva-melléke, Duna–Dráva N. P., Hajdúság, Hortobágy, Hortobágyi N. P., Jászság, Kiskunság, Kiskunsági N. P., Körös–Maros N. P., Körösök-vidéke, Maros–Körös-köze, Nagykunság, Nyírség, Pesti-síkság, Sárköz, Solti-síkság, Szatmári-síkság.

Algyő, Baja, Békéscsaba, Cegléd, Debrecen, Dunaújváros, Gyula, Hajdúszoboszló, Hódmezővásárhely, Jászberény, Kaba, Kalocsa, Karcag, Kecskemét, Makó, Mohács, Nyíregyháza, Martfű, Orosháza, Paks, Szeged, Székesfehérvár, Szolnok, Tiszaújváros, Százhalombatta, Törökszentmiklós.

**Kisalföld:** Győri-medence, Mosoni-síkság, Rábaköz, Marcal-medence,

Ság, Somló, Hanság, Kis-Duna, Mosoni-Duna, Marcal, Fertő-Hanság N. P.,

Ács, Esztergom, Győr, Hegyeshalom, Komárom, Látatlan, Mosonmagyaróvár, Nyergesújfalu, Pannonhalma, Petőháza, Répcelak.

**Alpokalja:** Nyugat-magyarországi-peremvidék, Göcsej, Kemeneshát, Kőszegi-hg., Őrség, Soproni-hg., Zalai-dombság, Zala.

Balf, Bük, Kőszeg, Nagykanizsa, Sárvár, Sopron, Szentgotthárd, Szombathely, Zalaegerszeg.

**Dunántúli-dombság,** Tolnai-dombság, Somogyi-dombság, Külső-Somogy, Belső-Somogy, Szekszárdi-dombság, Mecsek, Villányi-hg., Baranyai-dombság, Balaton.

Beremend, Kaposvár, Komló, Nagyatád, Nagykanizsa, Pécs, Siófok, Szekszárd, Szigetvár, Zalakaros, Őrségi N. P.

**Dunántúli-középhegység:** Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Balaton-felvidéki N. P., Budai-hg., Dunazug-hegység, Gerecse, Móri-árok, Pilis, Tapolcai-medence, Velencei-hg., Vértes.

Ajka, Balatonfüred, Dorog, Esztergom, Harkány, Hévíz, Keszthely, Pápa, Szentendre, Tata, Tatabánya, Tihany, Várpalota, Veszprém.

**Északi-középhegység:** Aggteleki-karszt, Baradla-barlang, Borsodi-medence, Börzsöny, Bükk, Bükk-fennsík, Cserhát, Cserhát, Hegyalja, Kékes, Mátra, Nógrádi-medence, Tokaj-Eperjesi-hg., Visegrádi-hg., Zempléni-hg., Aggteleki N. P., Bükki N. P., Balassagyarmat, Eger, Gyöngyös, Hatvan, Hollókő, Hollóháza, Kazincbarcika, Miskolc, Ózd, Salgótarján, Sárospatak, Vác, Visonta, Visegrád, Záhony.

Budapest – Budapesti agglomeráció, Magyarország megyéi.

Közép-magyarországi, nyugat-dunántúli-, közép-dunántúli-, dél-dunántúli-, észak-magyarországi-, észak-alföldi-, dél-alföldi-régió.

## Követelmények a tanév végén

### A tanuló:

- ismerje Közép-Európa regionális sajátosságait; a Kárpát-medencevidék tipikus tájait és Magyarország fő természeti-társadalmi-gazdasági jellemzőit, jelenségeit, folyamatait és összefüggéseit,
- tudja értelmezni és példákkal alátámasztani a kontinensrész sajátos gazdasági fejlődésének meghatározó összetevőit; a történelmi és a politikai változások, a történelmi hagyományok szerepét a társadalmi-gazdasági életben,
- támassza alá példákkal az eltérő életfeltételeket és életmódokat, a társadalom tájformáló szerepét Közép-Európában, illetve a Kárpát-medencében,
- tudja összehasonlítani és indokolni Közép-Európa országainak fejlettségét,
- értse az együttműködés szükségességét a régió és az Európai Unió tagállamai között,
- ismerje a térség környezeti állapotát károsító folyamatokat, tevékenységeket, s tudjon példákat mondani a megelőzés, az elhárítás lehetőségeire,
- indokolja az összefogás szükségességét hazánk és a közép-európai országok között; bizonyítsa példákkal sokoldalú kapcsolataikat, kötődéseiket, egymásra utaltságukat társadalmi-gazdasági-környezetvédelmi kérdésekben,
- ismerje a régió népeinek, nemzetiségeinek, különféle társadalmi csoportjainak jellegzetességeit, értékeit, hagyományait,
- ismerje hazánk társadalmi-gazdasági adottságait és lehetőségeit, integrációs törekvéseit, nemzetközi kapcsolatait,
- legyen képes aktuális információk gyűjtésére megadott téma és szempontok szerint; szemelvények, adatok elemzésére, megfigyelésekre, következtetésekre levonására, önálló vélemény megfogalmazására,
- használja a térképet információszerzésre a szemléleti és a logikai térképolvasás szintjén egyaránt,

- 
- tudja megmutatni térképen, bejelölni kontúrtérképen a tanult topográfiai fogalmakat és kapcsolja hozzájuk a jellemző földrajzi tartalmakat,
  - ábrázolja ismereteit rajzokkal, térképvázlatok kiegészítésével, készítésével.

## **Kimeneti követelmények a 8. évfolyam végén**

- Ismerje a tanuló a földi képződményeket, az alapvető természeti és társadalmi jelenségeket, folyamatokat, összefüggéseket.
- Értse a természetföldrajzi és regionális társadalmi-gazdasági folyamatok egymásutánosságát, időbeli fejlődését.
- Tudja értelmezni az egyes földrészek, tájak, a megismert országok természeti és társadalmi jellemzőinek kölcsönhatásait, összefüggéseit.
- Ismerje fel a kontinensek, tipikus tájak és országok regionális sajátosságait.
- Értse meg, hogy a népek természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, gazdasági helyzetüket, világszemléletüket.
- Lássa, hogy az emberek különböznek egymástól, de emberi voltukban egyenrangúak.
- A hazai tájakhoz való kötődés érdekében ismerje természeti és társadalmi értékeinket, valamint a természeti tényezők hatásait és földrajzi összefüggéseit a Kárpát-medence népeinek elhelyezkedésében, hagyományaiban, településeiben és gazdasági életében.
- Ismerje az emberi tevékenységek okozta környezetkárosító folyamatok példáit és megelőzésük, elhárításuk lehetőségeit.
- Tudjon példákat mondani a nemzetközi összefogásra, együttműködésre. Az általános iskola befejezésekor legyen képes az önálló szemléleti és – tanári segítséggel – az okfejtő térképolvasásra, a különböző méretarányú és tartalmú térképeken. Ismerje az eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat, tudjon hozzájuk tartalmi jellemzőket kapcsolni.
- Tudja kiválasztani és használni a földrajzi és egyéb információhordozókat.
- Alkalmazza biztonsággal a szakkifejezéseket.
- Ábrázolja ismereteit egyszerű térképeken, rajzokban.
- Megfigyeléseit, tapasztalatait tudja értelmezni, értékelni, alkosson azok alapján véleményt.